

Faillissementen: oorzaken en schulden in 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2004–2005	= 2004 tot en met 2005
2004/2005	= het gemiddelde over de jaren 2004 tot en met 2005
2004/'05	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2004 en eindigend in 2005
1994/'95–2004/'05	= boekjaar enz. 1994/'95 tot en met 2004/'05

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen. Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Inhoud

1. Beëindigde faillissementen	6
1.1 Wijze beëindiging	6
1.2 Behandelingsduur en rechtsvorm	6
1.3 Oorzaak	7
2. Onbetaald gebleven schulden bij faillissementen	9
2.1 Schulden 2002	9
2.2 Onbetaald gebleven schulden 2002 vergeleken met voorgaande jaren	10
2.3 Aanvragers	10
3. Vermoedelijk strafbare benadeling en onbetaald gebleven schuld	15
3.1 Vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers bij beëindigde faillissementen	15
3.2 Omvang onbetaald gebleven schulden in geval van fraude	16
4. Bijlage	18
4.1 Gehanteerde begrippen	18
4.2 Bronnen van gegevens	18
4.3 Bewerking van gegevens	18
Staten	
1. Beëindigde faillissementen naar wijze van beëindiging	6
2. Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en behandelingsduur, 2000–2002	6
3. Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar oorzaak	8
4. Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm, activa, boedelkosten, passiva en onbetaald gebleven schuld	11
5. Beëindigde faillissementen van besloten vennootschappen naar activa, boedelkosten, passiva en onbetaald gebleven schuld	12
6. Beëindigde faillissementen van vennootschappen en overige rechtspersonen naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2002	13
7. Beëindigde faillissementen van eenmanszaken naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2002	13
8. Beëindigde faillissementen van natuurlijke personen en nalatenschappen naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2002	14
9. Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers	15
10. Onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers	16
11. Gemiddeld onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers	17

Inleiding

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) verzamelt, bewerkt en publiceert gegevens over faillissementen en wettelijke schuldsaneringen voor natuurlijke personen (WSNP). Actuele informatie over faillissementen en de WSNP wordt regelmatig gepubliceerd in CBS-persberichten en CBS-webmagazines. Uitvoerige informatie over deze onderwerpen is te vinden in de online databank StatLine, gratis te raadplegen via de internetsite van het CBS, in de tabellen [Faillissementen maandcijfers](#) en [Faillissementen: schulden, rechtsvorm](#).

Het CBS verricht ook om het jaar aanvullend onderzoek naar kenmerken van beëindigde faillissementen. In deze publicatie wordt hierover verslag gedaan. Paragraaf 1 gaat over de behandelingsduur en oorzaak van beëindigde faillissementen. Vervolgens wordt in paragraaf 2 ingegaan op de onbetaald gebleven schulden ten gevolge van faillissementen terwijl in paragraaf 3 informatie over vermoedelijk strafbare benadeling bij faillissementen wordt gepresenteerd. In de bijlage tenslotte worden de gehanteerde begrippen, bronnen en wijze van verwerking besproken.

Samenvatting

In 2002 zijn ruim vier duizend faillissementen beëindigd waarvan 84 procent door opheffing wegens gebrek aan baten. Door schuldsanering zijn bijna driehonderd faillissementen beëindigd.

Van de beëindigde faillissementen van vennootschappen is bij één op de drie sprake van mismanagement. Bij de beëindiging van faillissementen van eenmanszaken is dit in ruim een kwart van de zaken het geval.

Exclusief de door schuldsanering beëindigde faillissementen zijn er bijna vier duizend faillissementen in 2002 beëindigd. De onbetaald gebleven schuld van deze zaken bedraagt 1,1 miljard euro. Dit is gemiddeld 286 duizend euro per faillissement.

In 8 procent van de beëindigde zaken was sprake van fraude. Hiermee is een bedrag van 139 miljoen euro aan onbetaald gebleven schuld gemoeid.

1. Beëindigde faillissementen

1.1 Wijze beëindiging

In 2002 zijn 4 234 faillissementen beëindigd, waarvan 3 533 door opheffing wegens gebrek aan baten, 254 door boedelvereffening en 162 door akkoord (staat 1). De laatste jaren schommelt het aandeel van de faillissementen die beëindigd zijn door opheffing wegens gebrek aan baten rond de 84 procent. Door schuldsanering zijn 285 faillissementen beëindigd.

Ten opzichte van 2000 is het aantal beëindigingen met 7 procent toegenomen. Het aantal beëindigingen door akkoord is met bijna 40 procent gedaald. De beëindigingen door boedelvereffening zijn met ruim 40 procent gestegen.

1.2 Behandelingsduur en rechtsvorm

Omzetting van een faillissement in een schuldsanering is een bijzondere wijze van beëindiging. Daarom worden deze beëindigingen in het vervolg van dit artikel buiten beschouwing gelaten.

In 2002 is 25 procent binnen één jaar beëindigd en is bij 15 procent de behandelingsduur vijf jaar of langer geweest (staat 2). De toename van het aantal beëindigingen wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door faillissementen van natuurlijke personen. De beëindigingen van deze categorie nemen in de periode 2000–2002 met bijna 60 procent toe van 635 naar 993. Bij de eenmanszaken is een tegengesteld beeld zichtbaar: een daling van 19 procent gedurende de

Staat 1
Beëindigde faillissementen naar wijze van beëindiging

	1990	1995	2000	2001	2002	1990	1995	2000	2001	2002
	abs.					%				
Beëindigd door										
Boedelvereffening	117	234	178	175	254	3,5	4,3	4,5	4,8	6,0
Akkoord	119	195	266	165	162	3,6	3,6	6,7	4,6	3,8
Opheffing	3 071	5 037	3 315	3 023	3 533	92,9	92,2	83,7	83,1	83,5
Schuldsanering			202	273	285			5,1	7,5	6,7
Totaal	3 307	5 466	3 961	3 636	4 234	100	100	100	100	100

Bron: CBS

Staat 2
Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en behandelingsduur, 2000–2002

Natuurlijke personen ¹⁾			Bedrijven en instellingen						Totaal	
			eenmanszaken		besloten vennootschappen		overige rechtspersonen			
			2000	2002	2000	2002	2000	2002	2000	2002
Maanden										
tot 6	105	236	73	52	53	60	12	11	243	359
6 tot 12	125	275	148	122	191	207	40	38	504	642
12 tot 18	59	187	145	124	262	287	45	39	511	637
18 tot 24	84	90	127	105	222	268	61	39	494	502
24 tot 36	127	76	213	127	337	329	77	50	754	582
36 tot 48	67	40	102	89	260	209	46	33	475	371
48 tot 60	29	41	72	58	144	119	24	38	269	256
60 tot 72	19	23	30	30	82	121	20	14	151	188
72 en meer	20	25	41	61	263	306	36	20	360	412
Totaal	635	993	951	768	1 814	1 906	361	282	3 761	3 949

Bron: CBS

¹⁾ Inclusief nalatenschappen.

verslagperiode. Ruim een kwart van de beëindigingen is binnen één jaar afgehandeld. Dit aandeel vertoont een stijgende lijn. De faillissementen van natuurlijke personen zijn in ruim de helft binnen één jaar afgehandeld. Ondanks deze positieve ontwikkeling blijkt de afhandeling van 15 procent van alle zaken nog meer dan vijf jaar te duren. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door faillissementen van besloten vennootschappen.

1.3 Oorzaak

Om de twee jaar verricht het CBS een dossieronderzoek naar, onder meer, de omvang van de onbetaald gebleven schulden van de beëindigde faillissementen. Een van de te onderzoeken facetten is de oorzaak van het faillissement. Aan de hand van de faillissementsdossiers op de rechtbanken is getracht na te gaan wat volgens de faillissementscurator dan wel de rechter-commissaris de (vermoedelijke) oorzaak is van het desbetreffende faillissement. Deze oorzaken zijn ondergebracht in de categorieën:

- [Mismanagement](#);
- [Economische oorzaken](#);
- Problemen binnen de directie;
- Bodembeslag fiscus;
- Lege b.v.'s;
- Dubieuze handelingen;
- Kredietstop door banken;
- Overig;
- Onbekend.

Aangenomen mag worden dat verslechterende macro-economische omstandigheden zich het hevigst of het eerst laten voelen bij de slechter functionerende bedrijven. Het is dan ook niet altijd eenduidig vast te stellen of het niet tijdig verzetten van de bakens of niet tijdig de tering naar de nering zetten toe te rekenen valt aan mismanagement of economische problemen. In dit soort gevallen is de zienswijze van de curator gevolgd.

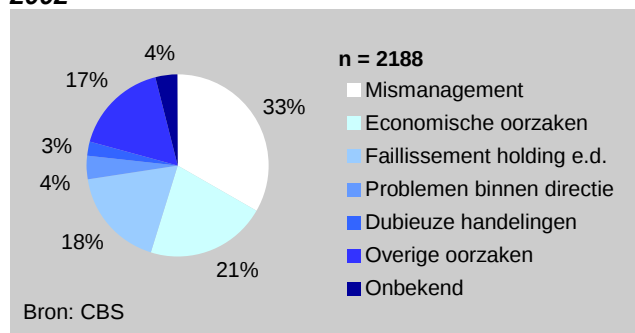
Het spreekt vanzelf dat er soms meerdere oorzaken aan te geven zijn. In dit soort gevallen is er gekozen voor de door de curator of rechter-commissaris aangegeven oorzaak.

Een probleem is het bepalen van de faillissementsoorzaak bij natuurlijke personen. In het faillissementsdossier is in de regel weinig informatie aanwezig over de oorzaak van het faillissement. Zonder dit cijfermatig te kunnen onderbouwen, bestaat de indruk dat de schulden die uiteindelijk leiden tot het faillissement veelal zijn opgebouwd door het uitgavenpatroon niet tijdig genoeg aan te passen aan de gewijzigde inkomenssituatie. Indien men dan gedwongen is (jarenlang) van een uitkering rond te komen wordt de financiële situatie uitzichtloos. Een andere min of meer afgeleide oorzaak van het faillissement van natuurlijke personen is het faillissement van een vennoot. Een bijzondere categorie is die van de natuurlijke personen die als ondernemer schulden hebben opgebouwd en een flinke periode (soms jaren) na het beëindigen van het ondernemerschap alsnog failliet gaan.

In staat 3 zijn de oorzaken bodembeslag en kredietstop ondergebracht in de categorie 'overig' en de oorzaken lege b.v.'s en dubieuze handelingen zijn samengevoegd tot één categorie. Dit zijn vaak faillissementen die rieken naar fraude.

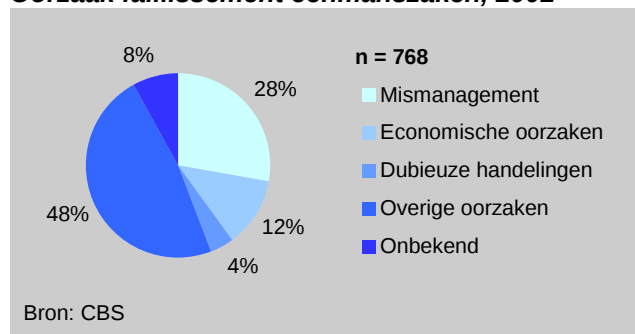
Van de in 2002 beëindigde faillissementen is bij één op de drie faillissementen van vennootschappen en overige rechtspersonen sprake van mismanagement. Eén op de vijf faillissementen vindt zijn oorzaak in economische redenen. Opvallend is dat van de in 2002 afgewikkelde faillissementen bijna één op de vijf zaken een gevolg is van het faillissement van de holding of moeder- of nevenbedrijven. In voorgaande jaren lag het aandeel van deze oorzaak aanzienlijk lager: 7 procent.

Oorzaak faillissement vennootschappen e.d., 2002

Bij de eenmanszaken is ruim een kwart van de zaken een gevolg van mismanagement. Ruim één van de acht zaken is om economische redenen failliet gegaan. Naast bedrijfsoorzaken komt het bij eenmanszaken ook voor dat als privé-persoon het uitgavenpatroon niet tijdig wordt aangepast aan de gewijzigde inkomenssituatie. Deze oorzaak is in de categorie overig gerubriceerd en daarom vrij groot.

Oorzaak faillissement eenmanszaken, 2002

Staat 3
Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar oorzaak ¹⁾

	Mismanage- ment	Econo- mische oorzaken	Faillissement holding, moeder-/ zuster-/ bedrijven	Problemen binnen directie	Dubieuze handelingen, lege B.V.'s	Overige oorzaken	Oorzaak onbekend	Totaal
Vennootschappen en overige rechtspersonen								
1998	857	487	189	65	92	658	236	2 584
2000	802	473	162	78	87	456	115	2 173
2002	728	467	390	91	57	371	84	2 188
Eenmanszaken								
1998	525	220			54	584	188	1 572
2000	334	131			28	369	89	951
2002	213	95			31	367	62	768

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

2. Onbetaald gebleven schulden bij faillissementen

2.1 Schulden 2002

In 2002 zijn 3 949 faillissementen beëindigd. Het gaat om beëindigde faillissementen van 2 188 vennootschappen en overige rechtspersonen, 768 eenmanszaken en 993 natuurlijke personen. Tijdens het onderzoek waren 285 dossiers niet voorhanden bij de rechtbanken. Rekening houdend met de rechtsvorm, wordt de ontbrekende financiële informatie van laatstgenoemde dossiers geschat. Tengevolge van deze faillieten is in totaal 1,1 miljard euro aan schulden onbetaald gebleven. Dit is gemiddeld 286 duizend euro per faillissement. De mediaan van deze schulden bedraagt bijna 100 duizend euro. Bij bijna 80 procent van de beëindigde faillissementen lag het bedrag van de onbetaald gebleven schulden onder de 300 duizend euro. Bij vijf procent van de beëindigde faillissementen lag de onbetaalde schuld boven de één miljoen euro.

In 2002 betreft iets meer dan de helft (55 procent) van het aantal onderzochte faillissementen een vennootschap. Deze vennootschappen namen ruim driekwart van het bedrag aan onbetaald gebleven schulden voor hun rekening. In totaal hebben de vennootschappen e.d. 876 miljoen euro aan schulden onbetaald gelaten. Per beëindigd faillissement is dat gemiddeld 400 duizend euro. De mediaan ligt op 182 duizend euro. Ook hier is sprake van een scheve verdeling. Van de beëindigde zaken had acht procent een onbetaalde schuld boven de één miljoen euro.

De in 2002 beëindigde faillissementen van eenmanszaken hebben gemiddeld 226 duizend euro aan schuld onbetaald gelaten. De mediaan bedraagt 83 duizend euro. Ruim twee derde van het aantal beëindigde faillissementen van eenmanszaken laten

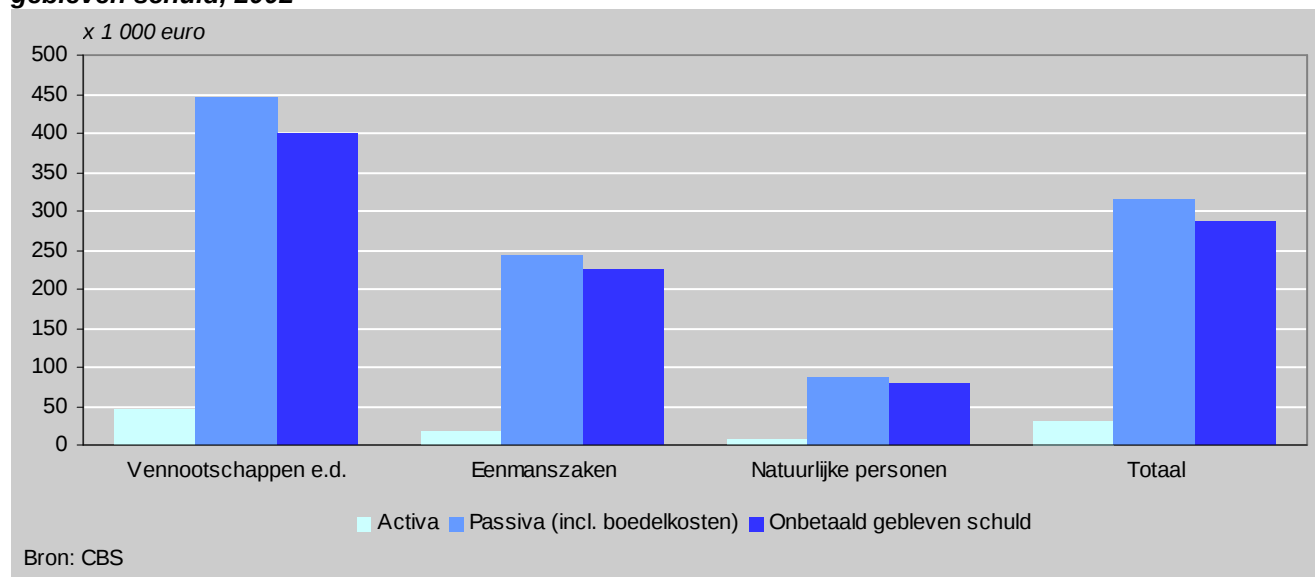
schulden onbetaald onder de 150 duizend euro. Minder dan vijf procent van deze faillissementen laat een schuld achter van minder dan tien duizend euro.

Bij de natuurlijke personen is het gemiddelde bedrag aan onbetaald gebleven schuld 79 duizend euro. De mediaan ligt op 23 duizend euro. In twintig procent van deze faillissementen is het bedrag van onbetaald gebleven schuld lager dan tien duizend euro. In bijna driekwart van het aantal beëindigde faillissementen van natuurlijke personen ligt de onbetaald gebleven schuld lager dan vijftig duizend euro.

Een groot deel van de door de curatoren gerealiseerde activa is afgedragen aan de zgn. [separatisten](#). In de regel zijn dit leveranciers die eigendomsvoorbehoud hebben gemaakt, leasemaatschappijen en financiers die (een deel van) de bezittingen krachtens zekerheidsoverdracht buiten het faillissement kunnen houden. In 2002 is door de curatoren een bedrag van 83 miljoen euro voor de separatisten gerealiseerd. Daarvan is 68 miljoen euro aan de separatisten van de vennootschappen en overige rechtspersonen afgedragen (zie staat 4 en staat 5). Het totale bedrag dat door de separatisten is gerealiseerd, is niet of nauwelijks vast te stellen. Dit komt doordat de realisatie hiervan zich veelal buiten de curator om voltrekt.

Bovengenoemde bedragen van de onbetaald gebleven schulden zijn aan de lage kant. Bij het onderzoek is voorzichtigheidshalve steeds de laagste raming van schulden aangehouden. Vele 'gewone' crediteuren nemen bij gebrek aan enig uitzicht op betaling dikwijls niet meer de moeite een vordering bij de curator in te dienen.

Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en gemiddelde bedragen van activa, passiva en onbetaald gebleven schuld, 2002

2.2 Onbetaald gebleven schulden 2002 vergeleken met voorgaande jaren

Samenhangend met het aantal uitgesproken faillissementen in de afgelopen jaren is ook het aantal beëindigde faillissementen hoog. In 2000 en 2002 zijn respectievelijk 3 761 en 3 949 faillissementen beëindigd. Ondanks het gestegen aantal beëindigingen is de totale som van de onbetaald gebleven schuld van de in 2002 beëindigde faillissementen ten opzichte van 2000 met 54 miljoen euro gedaald (-5 procent). Het gemiddeld per faillissement onbetaald gebleven bedrag is gedaald met 29 duizend euro (-9 procent). De relatief grootste daling van het gemiddelde bedrag aan onbetaald gebleven schuld manifesteert zich bij de natuurlijke personen (-40 procent), gevolgd door de vennootschappen (-10 procent). Bij de eenmanszaken is er sprake van een forse stijging (+60 procent). De boedelkosten van de in 2002 afgewikkelde faillissementen van natuurlijke personen bedroegen zes miljoen euro, een even hoog bedrag als dat van de in 2000 beëindigde faillissementen. In deze jaren is voor de overige preferente en concurrente schuldeisers (na aftrek van de faillissementskosten) twee miljoen euro beschikbaar. Dit is gemiddeld bijna twee duizend euro per faillissement. Gemiddeld is er bij de in 2000 en 2002 afgewikkelde faillissementen van natuurlijke personen respectievelijk 132 en 79 duizend euro aan vorderingen blijven openstaan. De concurrente schuldeisers van deze gefailleerde natuurlijke personen krijgen circa drie procent van hun vorderingen uitbetaald.

De onbetaald gebleven schuld van de in 2002 beëindigde faillissementen van eenmanszaken is ten opzichte van 2000 gestegen met 29 procent. De onbetaald gebleven schulden aan fiscus en bedrijfsvereniging zijn desondanks gedaald met zes procent. Het gemiddelde bedrag van onbetaald gebleven schuld aan fiscus en bedrijfsverenigingen is met 16 procent gestegen van 49 duizend euro in 2000 naar 57 duizend euro in 2002 (zie staat 4).

Staat 5 geeft een overzicht van de activa en passiva, boedelkosten en uitgekeerde bedragen van de sinds 1992 beëindigde faillissementen van besloten vennootschappen. Het totale bedrag aan onbetaald gebleven schuld van de in 2002 beëindigde faillissementen is door het geringere aantal twaalf procent lager dan in 1998 en zeven procent lager dan in 2000. Het gemiddeld per rechtspersoon onbetaald gebleven bedrag is in vergelijking met het voorgaande jaar met elf procent gedaald. Het gemiddelde

bedrag aan onbetaald gebleven schulden aan de fiscus en bedrijfsvereniging is gestegen tot 108 duizend euro per rechtspersoon. Van de in 2002 afgewikkelde faillissementen hebben de fiscus en de bedrijfsverenigingen elf procent van hun openstaande vorderingen op de besloten vennootschappen geïnd. In 2000 was dit nog zeventien procent. De overige preferente en concurrente schuldeisers hebben samen ca. twee procent van hun vorderingen op de besloten vennootschappen uitbetaald gekregen.

2.3 Aanvragers

Een faillissement kan op onderstaande wijzen aanhangig gemaakt worden:

- Eigen aangifte
- Verzoek schuldeisers
- Vordering van het Openbaar Ministerie
- Ambtshalve
- Na surseance van betaling
- Van rechtswege na mislukte schuldsaneringsregeling.

De schuldeisers kunnen nog onderscheiden worden naar: bank/financieringsmaatschappij, bedrijfsvereniging, fiscus, personeel en overige schuldeisers. Indien de aanvrager van het faillissement directeur/aandeelhouder is van de desbetreffende besloten vennootschap, wordt de aanvraag beschouwd als eigen aangifte.

In de staten 6 tot en met 8 wordt een overzicht gegeven van beëindigde faillissementen van resp. vennootschappen en overige rechtspersonen, eenmanszaken en natuurlijke personen en nalatenschappen naar de wijze van aanhangig maken.

In het verslagjaar 2002 is 44 procent van de beëindigde faillissementen van vennootschappen op eigen verzoek aanhangig gemaakt. Bij de eenmanszaken en natuurlijke personen lag dit aandeel aanzienlijk lager respectievelijk 18 en 16 procent. De helft van de in 2002 beëindigde faillissementen van vennootschappen is op verzoek van schuldeisers aanhangig gemaakt.

In 2002 zijn bijna 300 faillissementen van natuurlijke personen, die van rechtswege zijn uitgesproken na een mislukte schuldsaneringsregeling beëindigd. De gemiddelde schuld van deze categorie is echter een stuk lager dan bij de faillissementen van natuurlijke personen, die op andere wijze aanhangig zijn gemaakt.

Staat 4
Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm, activa, boedelkosten, passiva en onbetaald gebleven schuld ¹⁾

	Natuurlijke personen		Eenmanszaken		Vennootschappen e.d.		Totaal	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002	2000	2002
Beëindigde faillissementen	634	993	951	768	2 173	2 188	3 758	3 949
<i>mln euro</i>								
Gerealiseerde activa	10	16	24	20	243	167	277	203
daarvan afgedragen aan bank of andere rechthebbende krachtens zekerheidsoverdracht, leasing e.d.	3	9	8	5	109	68	121	83
Saldo activa	7	7	16	15	133	99	156	121
Schulden aan boedelkosten	5	6	13	11	101	77	118	94
fiscus en bedrijfsverenigingen	14	24	50	47	222	247	287	318
overige preferente en concurrente schuldeisers	72	57	87	129	774	650	933	836
Totaal	91	86	150	187	1 097	974	1 338	1 248
Saldo activa uitgekeerd aan boedelkosten	4	4	9	8	81	58	94	70
fiscus en bedrijfsverenigingen	1	1	4	3	36	27	41	31
overige preferente en concurrente schuldeisers	2	2	3	3	16	14	21	18
Totaal uitgekeerd	7	7	16	14	133	98	156	119
Onbetaald gebleven schuld w.o.	84	79	134	173	964	876	1 182	1 128
aan fiscus en bedrijfsverenigingen	13	23	47	44	186	221	245	287
<i>1 000 euro</i>								
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld w.o.	132	79	141	226	444	400	315	286
aan fiscus en bedrijfsverenigingen	20	23	49	57	86	101	65	73

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 5
Beëindigde faillissementen van besloten vennootschappen naar activa, boedelkosten, passiva en onbetaald gebleven schuld ¹⁾

	1992	1994	1996	1998	2000	2002
Besloten vennootschappen	1 369	2 054	2 135	2 129	1 812	1 906
<i>mln euro</i>						
Gerealiseerde activa	240	218	218	188	228	157
daarvan afgedragen aan bank of andere rechthebbende krachtens zekerheidsoverdracht, leasing e.d.	153	118	116	82	104	63
Saldo activa	87	101	102	106	124	93
Schulden aan						
boedelkosten	59	63	79	82	93	72
fiscus en bedrijfsverenigingen	208	255	313	227	204	231
overige preferente en concurrente schuldeisers	641	746	639	728	710	611
Totaal	907	1 063	1 031	1 036	1 007	914
Saldo activa uitgekeerd aan						
boedelkosten	49	50	64	64	76	55
fiscus en bedrijfsverenigingen	22	31	26	25	34	25
overige preferente en concurrente schuldeisers	16	20	13	17	14	13
Totaal uitgekeerd	87	101	102	106	124	93
Onbetaald gebleven schuld w.o.	820	962	928	930	883	821
aan fiscus en bedrijfsvereniging	186	223	287	202	170	206
<i>1 000 euro</i>						
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld w.o.	599	468	435	437	487	431
aan fiscus en bedrijfsvereniging	136	109	134	95	94	108

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 6
Beëindigde faillissementen van vennootschappen en overige rechtspersonen naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2002

	Aantal vennootschappen en overige rechtspersonen	Activa	Passiva excl. boedelkosten		
			totaal	waarvan aan	
				fiscus en bedrijfsvereniging	overige preferente en concurrente crediteuren
1 000 euro					
Na surseance van betaling	166	61 821	123 273	23 344	99 929
Op eigen aangifte	956	67 325	407 636	97 917	309 719
Op verzoek van personeel	101	2 779	29 340	15 983	13 357
bedrijfsvereniging	83	1 870	14 727	7 945	6 782
bank/financieringsmaatschappij	34	3 712	17 428	5 600	11 828
overig en onbekend	849	29 621	304 980	96 588	208 391
Totaal ¹⁾	2 188	167 128	897 384	247 378	650 006

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 7
Beëindigde faillissementen van eenmanszaken naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2002

	Aantal eenmanszaken	Activa	Passiva excl. boedelkosten		
			totaal	waarvan aan	
				fiscus en bedrijfsvereniging	overige preferente en concurrente crediteuren
1 000 euro					
Na surseance van betaling	17	1 326	6 036	1 150	4 886
Na schuldsanering	46	778	6 549	1 590	4 959
Op eigen aangifte	139	4 572	23 939	10 491	13 448
Op verzoek van personeel	21	341	4 948	3 199	1 749
bedrijfsvereniging	50	859	6 298	3 593	2 705
bank/financieringsmaatschappij	22	509	3 936	958	2 979
overig en onbekend	474	11 629	124 613	25 867	98 747
Totaal ¹⁾	768	20 014	176 319	46 847	129 473

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 8
Beeindigde faillissementen van natuurlijke personen en nalatenschappen naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2002

	Aantal natuurlijke personen en nalatenschappen	Activa	Passiva excl. boedelkosten		
			totaal	waarvan aan	
				fiscus en bedrijfsvereniging	overige preferente en concurrente crediteuren
1 000 euro					
Na surseance van betaling	15	7 413	4 854	426	4 428
Na schuldsanering	287	727	8 723	1 659	7 064
Op eigen aangifte	161	1 830	12 394	2 715	9 679
Op verzoek van bank/financieringsmaatschappij	21	2 006	9 202	389	8 813
overig en onbekend	509	4 266	45 167	18 624	26 543
Totaal ¹⁾	993	16 242	80 340	23 813	56 527

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

3. Vermoedelijk strafbare benadeling en onbetaald gebleven schuld

3.1 Vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers bij beëindigde faillissementen

Hoewel het onderzoek alle beëindigde faillissementen omvat, worden in deze paragraaf alleen gegevens over bedrijven en instellingen gepresenteerd. Dit betekent dat de gegevens over fraude van natuurlijke personen buiten beschouwing blijven.

In 2002 was bij acht procent van de beëindigde faillissementen sprake van vermoedelijk strafbare benadeling. In het voorgaande verslagjaar was in tien procent hiervan sprake. Naar rechtsvorm gezien is relatief de meeste fraude geconstateerd bij de

categorie éénmanszaken (10 procent). In 2000 was in de categorie overige (rechtspersonen) procentueel gezien de meeste fraude. In laatstgenoemde categorie worden ook de rechtspersonen naar buitenlands recht begrepen.

In absolute zin scoren de besloten vennootschappen het hoogst bij frauduleuze zaken (2002: 133, 2000: 185).

Het aantal beëindigde faillissementen, waarbij sprake is van vermoedelijk strafbare benadeling, vertoont sinds het beëindigingjaar 1998 een dalende tendens.

Staat 9

Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers ¹⁾

	Eenmanszaken	Besloten vennootschap	Vennootschap onder firma	Overige	Totaal
1994					
Geen	1 743	1 895	118	197	3 956
Wel	134	159	8	26	327
Totaal	1 877	2 054	126	223	4 283
1996					
Geen	1 699	1 980	171	235	4 087
Wel	104	155	11	23	294
Totaal	1 804	2 135	183	258	4 381
1998					
Geen	1 379	1 852	198	202	3 634
Wel	193	276	21	34	523
Totaal	1 572	2 128	219	236	4 157
2000					
Geen	854	1 626	137	178	2 798
Wel	97	185	12	32	327
Totaal	951	1 812	150	211	3 125
2002					
Geen	690	1 774	129	126	2 720
Wel	78	133	13	13	237
Totaal	768	1 906	142	139	2 956

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

3.2 Omvang onbetaald gebleven schulden in geval van fraude

Van de onbetaald gebleven schuld van de in 2002 beëindigde faillissementen is dertien procent toe te schrijven aan zaken met fraude. Dit is hetzelfde percentage als in 2000. De omvang van deze schuld, 139 miljoen euro, ligt in 2002 echter drie procent lager dan in 2000.

Bij de frauduleuze eenmanszaken bedraagt de onbetaald gebleven schuld: 75 miljoen euro, dit is 43 procent van de totale onbetaald gebleven schuld

in deze categorie. De gemiddeld onbetaald gebleven schuld is in 2002 zeer sterk gestegen in vergelijking met 2000: van 289 duizend euro naar 963 duizend euro.

Bij de categorie besloten vennootschappen is een tegengesteld beeld te zien. De onbetaald gebleven schuld bij frauduleuze zaken is gedaald van 109 miljoen euro in 2000 tot 61 miljoen euro in 2002 (-44 procent). De gemiddeld onbetaald gebleven schuld daalde minder sterk: van 588 duizend euro in 2000 naar 459 duizend euro in 2002 (-22 procent).

Staat 10

Onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers ¹⁾

	Eenmanszaken	Besloten vennootschap	Vennootschap onder firma	Overige	Totaal
<i>mln euro</i>					
1994					
Geen	231	872	8	48	1 158
Wel	50	90	1	6	148
Totaal	281	962	8	54	1 306
1996					
Geen	224	805	18	38	1 085
Wel	24	123	1	5	153
Totaal	248	928	19	43	1 238
1998					
Geen	178	816	20	174	1 188
Wel	42	114	3	9	169
Totaal	220	930	23	184	1 357
2000					
Geen	106	774	18	55	954
Wel	28	109	1	7	144
Totaal	134	883	19	62	1 098
2002					
Geen	98	760	20	32	910
Wel	75	61	2	1	139
Totaal	173	821	22	33	1 049

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 11

Gemiddeld onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en vermoedelijk strafbare benadeling van schuldeisers ¹⁾

	Eenmanszaken	Besloten vennootschap	Vennootschap onder firma	Overige	Totaal
<i>1 000 euro</i>					
1994					
Geen	132	460	65	241	293
Wel	378	569	78	230	452
Totaal	150	468	66	240	305
1996					
Geen	132	407	105	162	265
Wel	228	793	115	218	522
Totaal	137	435	104	167	283
1998					
Geen	129	440	100	863	327
Wel	217	414	151	277	322
Totaal	140	437	105	778	326
2000					
Geen	286	937	131	306	327
Wel	289	588	86	210	442
Totaal	141	487	127	293	352
2002					
Geen	142	429	152	252	335
Wel	963	459	156	99	589
Totaal	226	431	152	238	355

Bron: CBS

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

4. Bijlage

4.1 Gehanteerde begrippen

Wijze beëindiging

Een faillissement kan worden beëindigd door vernietiging, opheffing (wegens gebrek aan baten), insolventie (boedelvereffening), akkoord of het uitspreken van een schuldsaneringsregeling bij natuurlijke personen. Indien een faillissement is vernietigd of wordt omgezet in een schuldsanering, wordt aangenomen dat er in het geheel geen sprake is geweest van een faillissement. Tussen opheffing en insolventie is, in de door de rechtbanken gehanteerde praktijk, geen principieel verschil aan te geven. Tot opheffing wordt besloten indien blijkt dat de aanwezige activa slechts voldoende is om gedeeltelijk de vorderingen van de belastingdienst en de bedrijfsvereniging te voldoen. Meestal worden dan de activa aan de fiscus overgemaakt met het verzoek dit 'pondspondsgewijs' te delen met de bedrijfsvereniging. In feite zijn dergelijke gevallen oneigenlijke opheffingen en behoren ze onder insolventie te worden gerubriceerd.

Onbetaald gebleven schulden

Het CBS verricht onderzoek naar de onbetaald gebleven schulden van beëindigde faillissementen. Niet altijd zijn alle dossiers van beëindigde faillissementen beschikbaar. Op basis van het aantal ontbrekende dossiers en het aantal beëindigde faillissementen, wordt een factor berekend die gebruikt wordt voor ophoging van de financiële gegevens.

Iedere rechtbank is in zekere mate autonoom in de wijze van afwikkeling van faillissementen. Voor het uitgevoerde dossieronderzoek betekent dit dat de mate van gedetailleerdheid van verslaglegging van de faillissementscurator aan de rechter-commissaris per rechtbank kan verschillen. Dit speelt vooral bij faillissementen, waarbij weinig of geen baten zijn (te verwachten). De omvang van de vorderingen van de concurrente crediteuren wordt dan geraamd evenals de schulden aan de bedrijfsvereniging en belastingdienst.

Het salaris dat daadwerkelijk aan de curator wordt uitbetaald is afkomstig uit de activa. Zijn er geen activa dan ontvangt de curator geen salaris. Soms wordt het salaris vastgesteld aan de hand van een door deze ingediende declaratie (ongeacht of er voldoende activa zijn) of het salaris wordt gelijkgesteld aan de aanwezige activa. Dit laatste is veelal te weinig om van een redelijke vergoeding voor de curator te kunnen spreken. In de gevallen dat er na het uitbetalen van het salaris van de curator en overige boedelkosten nog activa over zijn, maar alleen voldoende voor de superpreferente schuldeisers fiscus en bedrijfsvereniging, wordt deze activa overgemaakt naar belastingdienst met het verzoek dit pondspondsgewijs te verdelen tussen de bedrijfsvereniging en de fiscus.

Behandelingsduur van een faillissement

Het tijdsverloop tussen de datum van faillietverklaring en de datum waarop het faillissement door de rechtbank wordt beëindigd. De duur is op dagen bepaald en een maand is gesteld op 30 dagen.

Mismanagement

Allerlei administratieve en organisatorische problemen zoals onvoldoende debiteurenbewaking, financieringsproblemen waaronder te hoge vaste lasten.

Economische oorzaken

Concurrentieproblemen, omzet- of prijsdalingen, smaakveranderingen bij het publiek.

Separatisten

Dit zijn leveranciers die eigendomsvoorbehoud hebben gemaakt, leasemaatschappijen en financiers die (een deel van) de bezittingen krachtens zekerheidsoverdracht buiten het faillissement kunnen houden.

Vermoedelijk strafbare benadeling

Tijdens het onderzoek naar onbetaald gebleven schulden van beëindigde faillissementen is ook nagegaan of de faillissementsdossiers aanwijzingen van de curator bevatten over vermoedelijk strafbare benadeling van de schuldeisers door gefailleerden. In dit kader moet bij strafbare benadeling van de schuldeisers vooral worden gedacht aan het verrichten van handeling (dan wel nagelaten hebben van verplichte handelingen), die strafbaar zijn gesteld in titel XXVI van het Wetboek van Strafrecht (benadeling van schuldeisers of rechthebbenden, art. 340 tot en met 349), evenals het stelselmatig niet betalen van verschuldigde belastingen en premies van de volks- en werknemersverzekeringen.

4.2 Bronnen van gegevens

De griffies van de rechtbanken zijn de berichtgevers voor de faillissementsstatistiek. Het CBS verkrijgt vrijwel onmiddellijk na het uitspreken van het vonnis tot faillietverklaring een kennisgeving. Voor de faillietverklaarde bedrijven en instellingen wordt deze informatie met behulp van het Algemeen Bedrijfsregister (ABR) van het CBS aangevuld met bedrijfstypering, grootteklasse, rechtsvorm en datum van inschrijving in het Handelsregister. Informatie met betrekking tot beëindigde en vernietigde faillissementen wordt eveneens van de griffies verkregen.

4.3 Bewerking van gegevens

De bewerking en groepering van de gegevens heeft plaatsgehad naar diverse gezichtspunten, onder meer naar soort rechtspersoon, regio en bedrijfstypering. In beginsel is een onderscheid gemaakt tussen bedrijven en instellingen en natuurlijke personen. Deelnemende vennoten, van zowel de vennootschappen onder firma als van de commanditaire vennootschappen, worden afzonderlijk in de desbe-

treffende rechtsvorm geteld. Failliet verklaarde eigenaren van eenmanszaken worden opgenomen bij de bedrijven.

In de tabellen wordt voor de geografische indeling bij de natuurlijke personen uitgegaan van de woongemeente dan wel de laatst bekende woongemeente van de failliet; is ook deze onbekend dan wordt uitgegaan van de gemeente waar betrokkene zijn beroep uitoefende. Bij rechtspersonen wordt uitgegaan van de statutaire of wettelijke zetel. Dit behoeft niet de gemeente te zijn waar de (bedrijfs-)activiteiten daadwerkelijk worden uitgeoefend.

Bij de indeling naar economische activiteit van bedrijven en instellingen is de 'Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI '93)' gehanteerd. De codering heeft plaatsgevonden met behulp van het Algemeen Bedrijfsregister (ABR) van het CBS. Wordt het betreffende bedrijf niet aangetroffen in het ABR, dan vindt benadering van de faillissementscurator plaats met het verzoek om informatie te verschaffen over de onderneming, voordat het faillissement werd uitgesproken. Indien de failliet in loondienst is, wordt dit faillissement meegeteld bij de natuurlijke personen.